

Allvarlig kritik mot dåvarande rektorn för Sörviks skola i Ludvika kommun för underlåtenhet att genast göra en anmälan till socialnämnden efter att en elev berättat om våld i hemmet

Beslutet i korthet: Vissa myndigheter, bl.a. skolor, samt anställda hos dessa myndigheter är enligt socialtjänstlagen skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

En flicka berättade i oktober 2010 för en lärare att hon utsattes för våld i hemmet. Hon berättade återigen i oktober 2011 och i mars 2012 för skolpersonal om misshandel i hemmet. Vid samtliga tillfällen vidarebefordrades informationen till rektorn. Först den 2 april 2012 gjordes en anmälan till socialtjänsten. Av remissvaret framgår att skolan i stället för att anmäla till socialtjänsten gjorde "flera interna bedömningar och överväganden" med anledning av flickans uppgifter.

I beslutet uttalas att det inte är skolans sak att värdera de uppgifter som framkommit, utan att det är en fråga för socialtjänsten och eventuellt polis, åklagare och allmän domstol. En anmälan till socialtjänsten borde ha gjorts omedelbart efter att flickan första gången berättat att hon utsattes för våld i hemmet. Rektorn får allvarlig kritik för sin underlåtenhet att uppfylla anmälningskyldigheten.

Bakgrund

AA, född 2002, elev vid Sörviks skola i Ludvika kommun, berättade den 25 oktober 2010 för sin lärare att hon hade blivit utsatt för våld av sin mamma. Läraren förde omedelbart informationen vidare till den dåvarande rektorn BB. Den 25 oktober 2011 berättade AA för en annan lärare vid skolan om våld i hemmet. Läraren framförde detta till rektorn samma dag. En fritidspedagog vid skolan fick den 23 mars 2012 höra av AA att hennes mamma hade använt våld mot henne. Den 2 april 2012 samtalade pedagogerna med rektorn som samma dag gjorde en anmälan till socialnämnden.

Socialnämnden gjorde en polisanmälan, som resulterade i att åtal väcktes mot AA:s mamma. Falu tingsrätt dömde den 7 januari 2013 (mål nr B 2760-12) AA:s mamma för sju fall av ringa misshandel mot AA och hennes två syskon. Domen har överklagats.

Anmälan

CC framförde klagomål mot Sörviks skola för att det dröjde ett och ett halvt år innan skolan gjorde en anmälan till socialnämnden. Vidare klagade han på socialtjänsten i kommunen.

CC anförde bl.a. följande. Läraren DD uppgav i polisförhör att hon den 25 oktober 2010 fick höra av sin åttaåriga elev att hon hade blivit slagen på huvudet och armen, dragen i håret en till två gånger i veckan och att misshandeln hade medfört smärta. I polisförhör med läraren EE framkom att hon den 25 oktober 2011 fick information om att samma elev hade fått ta emot slag och öron- dragningar, vilka hade medfört smärta. I stället för att göra en anmälan till socialnämnden med anledning av de uppgifter som framkommit bedrev rektorn en egen utredning på skolan. Rektorn bad personalen anteckna vad AA och hennes syskon berättade. Rektorn ringde och rådfrågade en enhetschef inom socialförvaltningen. Hon gjorde inte heller någon anmälan. Flickan och hennes syskon hade kunnat undgå att bli utsatta för misshandel och lidande om skolan hade fullgjort sin anmälningsskyldighet.

Utredning

Anmälan remitterades till Social- och utbildningsnämnden i Ludvika kommun. Nämnden anförde i huvudsak följande i remissvaret.

Ärendebeskrivning och redogörelse av handläggningen i det aktuella ärendet

Av de intervjuer som genomförts med berörd personal där personalen beretts möjlighet att lämna synpunkter framkommer att befattningshavare FF fick veta, 2010-10-25, av flickan (eleven) att hon hade blivit utsatt för våld av mamman. FF informerade omedelbart rektor om detta, skriftlig dokumentation finns.

Vid andra tillfället 2011-10-25, när en annan personal på skolan, GG, fick ungefär samma information av flickan, som vid första tillfället, reagerade berörd personal GG samt FF starkare och GG meddelade - både skriftligt och muntligt - rektor samma dag om att det fanns misstanke om övergrepp. GG har senare berättat för rektor att hon efter samtalet med honom trodde att han gjorde en anmälan till socialtjänsten, vilket inte blev gjort.

När sedan en tredje personal, HH, 2012-03-23, fick höra av flickan att mamman har brukat våld mot henne reagerade HH kraftigt på detta, skriftlig dokumentation finns. HH ville senare träffa flickan i enrum för att i lugn och ro prata med henne om det hon berättade 2012-03-23, men flickan var sjuk i början av veckan vilket gjorde att HH inte hade möjlighet träffa flickan förrän fredagen den 2012-03-30, i samtalet stod flickan fast vid det hon berättade i barngruppen på fritidshemmet den 2012-03-23.

Enligt anmälaren CC har rektor kontaktat enhetschefen JJ på socialtjänsten och haft ett samråd i ärendet. Enligt uppgift från både rektor och enhetschefen har berörda befattningshavare inte haft något samråd innan anmälan till individ- och familjeomsorgen (IFO) gjordes. Enligt anmälaren har HH "under en längre tid terroriserar utsatt barn". HH tar bestämt avstånd från anklagelsen i anmälan både vad gäller terroriseringen av flickan och att HH "frågat ut" flickan. Det HH gjorde var att hon förde ett samtal kring det flickan berättade om på samlingen på fritidshemmet 2012-03-23.

I samtliga fall där flickan berättat för de olika befattningshavarna om de inträffade händelserna har hon fått ett tydligt besked om att ingen vuxen får slå eller bruka våld mot barn.

Förvaltningens bedömning

Berörd personal inom förvaltningen har inte i någon del av handläggningen beaktat annat än de uppgifter som framkommit från flickan. Grunden för orosanmälan är information från flickan som vid olika tillfällen framkommit och som kan innebära att flickan kan behöva hjälp. I anmälan uttrycker befattningshavarna sin oro för hur flickan har det, befattningshavarna uttalar sig inte om orsakerna till detta eller i någon skuldfråga. Informationen från flickan, vid olika tillfällen, har legat till grund vid prövningen, innan orosanmälan. Det gjordes flera interna bedömningar och överväganden av uppgifterna i sakfrågan med början 2010-10-25 och fram tills anmälan gjordes. Denna hantering ska inte ta längre tid än nödvändigt, men tecknen från flickan var inte entydiga vilket initialt gjorde det svårt vid avvägningen. Samtidigt finns det ingen anledning att inte sätta sin tillit till det som flickan framfört till de vuxna på skolan. Socialtjänsten har följt de gängse rutiner som finns. I det aktuella ärendet finns en skriftlig dokumentation från både berörd pedagogisk personal och rektor.

Bedömningen rektor gjorde vid första tillfället 2010-10-25 var att flickan med sin berättelse sökte uppmärksamhet, flickan visade heller inga tecken på t.ex. kroppskada som kunde styrka det hon berättat. Enligt rektor fick berörd personal besked om att de skulle vara vaksamma på barnets beteende och vad de såg och hörde från henne, som kunde kopplas till att hon kunde vara utsatt för misshandel. Inga tecken under den närmaste tiden, efter det första tillfället, när hon berättade att hon var utsatt för våld, tydde på att flickan var utsatt för fortsatt våld. Enligt rektor gjorde han 2011-10-25, efter den information han då fick, ånyo en bedömning och övervägande om han skulle göra en anmälan till socialtjänsten eller ej. Rektors övervägande och bedömning blev att inte anmäla. Skälet till att inte anmäla var bl.a. att han även denna gång gjorde bedömningen att flickan ville ha uppmärksamhet och därför berättade att hon har blivit utsatt för övergrepp.

Efter att flickan 2012-03-23 berättat för personal HH om att hon blivit utsatt för våld beslöt de tre befattningshavarna, som fått höra av flickan att hon utsatts för våld, att kontakta rektor. Direkt på morgonen måndag 2012-04-02 gick samtliga tre befattningshavare till rektor för att göra en anmälan till socialtjänsten, IFO, vilket också gjordes av rektor 2012-04-02.

CC yttrade sig över remissvaret.

JO tog del av Falu tingsrätts dom den 7 januari 2013 i mål nr B 2760-12.

Bedömning

Av 14 kap. 1 § 1 st socialtjänstlagen (2001:453), SoL, framgår att vissa myndigheter, exempelvis skolor, samt anställda hos dessa myndigheter är skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om eller misstänker att ett barn far illa.

Paragrafen har en ny lydelse sedan den 1 januari 2013. Kriteriet för när de anmälningsskyldiga ska göra en anmälan till socialnämnden har förtydligats. Enligt den tidigare lydelsen förelåg en skyldighet att anmäla ”något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd”. Av den nya formuleringen framgår att anmälaren inte behöver sätta sig in i om socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd, utan kan utgå från sina egna iakttagelser och sin egen

bedömning om ett barn far illa eller misstänks fara illa. Den ändrade formuleringen är inte avsedd att vare sig begränsa eller utvidga den grupp barn som anmäls till socialtjänsten. Den utgår i stället från förhållanden när socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd (prop. 2012/13:10 s. 136).

JO har i tidigare ärenden behandlat frågan om anmälningsskyldigheten och då uttalat att skyldigheten att göra en anmälan inte förutsätter att det är klarlagt att nämnden behöver ingripa. Även uppgifter som är svårbedömda eller obestyrkta ska anmälas, om de tyder på att ett barn kan vara i behov av stöd och hjälp från nämndens sida. Det ankommer därefter på socialnämnden att undersöka vilken grund som kan finnas för uppgiften och utreda det eventuella behovet av åtgärder (se bl.a. JO 1993/94 s. 264). Skolan bör inte bedriva någon egen utredning rörande misstänkta missförhållanden. Om och på vilket sätt en misstanke ska utredas ankommer på socialnämnden att bedöma. När personalen vid skolan fattar misstanke om att en elev far illa i hemmet ska en anmälan ske genast.

När det gäller det aktuella ärendet kan konstateras att en anmälan till socialnämnden angående AA gjordes den 2 april 2012. Redan i oktober 2010 berättade emellertid den då åttaåriga AA för en lärare att hon utsattes för våld i hemmet, av sin mamma. Därefter berättade AA återigen i oktober 2011 och i mars 2012 för skolpersonal om misshandel i hemmet. Vid de två första tillfällena vidarebefordrades informationen omedelbart till rektor BB av de pedagoger som tagit emot uppgifterna. Vid det sista tillfället fick rektorn information av pedagogen i nära anslutning till att AA hade berättat om händelserna. Det var först efter att flickan för tredje gången hade berättat om misshandel i hemmet, och sedan samtliga tre berörda pedagoger tillsammans sökt upp BB i saken, som han gjorde en anmälan till socialtjänsten. Av remissvaret framgår att skolan i stället för att anmäla till socialtjänsten gjorde ”flera interna bedömningar och överväganden” med anledning av flickans uppgifter.

Uppgifter om att ett barn har blivit utsatt för våld måste tas på mycket stort allvar. Det är inte skolans sak att värdera de uppgifter som framkommit, utan det är en fråga för socialtjänsten och eventuellt polis, åklagare och allmän domstol. Anmälan till socialtjänsten gjordes i detta fall ett år och fem månader efter att AA första gången berättat att modern utsatte henne för våld. En anmälan borde ha gjorts omedelbart efter att AA berättat att hon utsattes för våld i hemmet. Rutinen vid skolan förefaller vara att det är rektor som tar beslut om en anmälan till socialnämnden ska göras eller inte och BB förtjänar allvarlig kritik för sin underlåtenhet att uppfylla anmälningsskyldigheten. Mot bakgrund av skolans rutin finns det däremot inte anledning att kritisera någon av de tjänstemän som vidarebefordrade flickans uppgifter till rektorn. I sammanhanget vill jag dock framhålla att anmälningsskyldigheten gäller såväl myndigheter som anställda hos myndigheter.

Jag finner det anmärkningsvärt att nämnden i sitt remissvar inte har ifrågasatt skolans agerande i anledning av elevens uppgifter om våld i hemmet. Jag förutsätter att skolans rutiner när det gäller anmälningar till socialnämnden ses över

så att skolan i fortsättningen hanterar liknande situationer i överensstämmelse med lagstiftarens intentioner.

Vad CC i övrigt anfört i anmälan föranleder inget uttalande från min sida.

Ärendet avslutas med den allvarliga kritik som uttalats ovan.